

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ

Кафедра рослинництва
та садово-паркового господарства

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ, ЗАГОТІВЛІ,
ЗБЕРІГАННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ КОРМОВИХ КУЛЬТУР**

Методичні рекомендації до виконання самостійних робіт для
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «спеціаліст»
спеціальності 7.09010101 «Агрономія» денної форми навчання

Миколаїв

2016

УДК 633.2:636.085

ББК 42.22

С 91

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету агротехнологій Миколаївського національного аграрного університету від 27 січня 2016 р. протокол № 5

Укладач:

Л. К. Антипова – д-р с.-г. наук, професор, професор кафедри рослинництва та садово-паркового господарства Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

Н. В. Нікончук – канд. с.-г. наук, доцент, доцент кафедри виноградарства та плодівництва Миколаївського національного аграрного університету

В. В. Дикий – канд. с.-г. наук, зав. відділом трансферу інновацій в рослинництві і тваринництві, ДУ «Миколаївська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту зрошуваного землеробства НААН»

УДК 633.2

ББК 42.2

©Миколаївський національний
аграрний університет, 2016

ЗМІСТ

Стор.

Загальні положення.....	4
Оформлення і порядок захисту самостійних робіт для контролю знань.....	6
Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання.....	7
Тематика та час самостійної роботи здобувачів вищої освіти.....	7
Список рекомендованих літературних джерел.....	9
Додатки.....	10

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Збільшення виробництва м'яса, молока, вовни, яєць неможливе без створення міцної кормової бази. Джерелами годівлі тварин є природні кормові угіддя, сіяні польові кормові культури, корми промислового виробництва, інші. Ліва частина всіх кормів виготовляється в польовому кормовиробництві, тому підготовці фахівців за спеціалізацією «Кормовиробництво» приділяється значна увага.

Для набуття здобувачами вищої освіти професійних навичок і вмінь із сучасних технологій вирощування кормових культур передбачаються лекції, практичні та самостійні заняття.

При вивченні дисципліни «Сучасні технології вирощування кормових культур» здобувачами вищої освіти має бути проведений аналіз стану виробництва кормів у конкретному господарстві та розроблено систему вирощування сіяних польових культур для забезпечення виробництва продукції тваринництва.

Особлива увага приділяється інтенсифікації польового кормовиробництва на основі прогресивних технологій вирощування кормових культур.

Мета й завдання самостійних робіт для контролю знань

Самостійні роботи є заключним етапом вивчення окремих модулів дисципліни «Сучасні технології вирощування, заготівлі, зберігання та переробки кормових культур». Вони виконуються самостійно під контролем викладача. У процесі виконання самостійних робіт здобувачі вищої освіти закріплюють набуті теоретичні знання, розвивають навички роботи зі спеціальною літературою.

Здобувачі вищої освіти повинні чітко уявляти і самостійно обґрунтовувати технологічні прийоми вирощування, заготівлі, зберігання та переробки польових кормових культур в умовах Степу.

У процесі самостійного навчання важливо розглянути питання кормового значення рослин, їх морфологічних та біологічних особливостей. В подальшому, з урахуванням конкретних кліматичних та ґрунтових умов, майбутні агрономи напряму «Кормовиробництво» повинні вміти розробляти оптимальні агротехнічні прийоми вирощування кормових рослин.

Вивчення самостійно окремих питань дисципліни допоможе здобувачам вищої освіти виробити цільовий підхід до вирішення агровиробничих питань з кормовиробництва в колективних, фермерських, одноосібних, приватних господарствах з урахуванням їх ґрунтово-кліматичних умов.

Всього на вивчення дисципліни відводиться 120 годин, в тому числі: аудиторних - 60, **самостійних - 60 годин.**

Форма контролю — екзамен.

ОФОРМЛЕННЯ І ПОРЯДОК ЗАХИСТУ САМОСТІЙНИХ РОБІТ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Самостійна робота здобувачів вищої освіти – це одна з основних форм опанування програмного матеріалу. Важливе значення має досвід роботи з книгою, вміння користуватися підручниками, наочними посібниками, бібліографічними і довідниковими виданнями, каталогами, картотеками та електронними джерелами інформації.

Значна різноманітність матеріалу з курсу «Сучасні технології вирощування, заготівлі, зберігання та переробки кормових культур» викликає труднощі у його вивченні і потребує від здобувача вищої освіти систематичної і копіткої самостійної роботи.

Виконується робота з огляду літератури для самостійного вивчення окремих питань з біологічного кормовиробництва, які складаються з 4 модулів.

Самостійна робота виконується у вигляді підготовлених матеріалів (реферату або нотаток на 1-2 стор. рукописного тексту) до кожної теми, яка наведена на сторінках 6 і 7.

Самостійна контрольна робота оцінюється: «відмінно», «добре», «задовільно» з відповідними балами рейтингової оцінки.

Здобувач вищої освіти, який не виконав самостійні роботи, не допускається до іспиту з дисципліни «Сучасні технології вирощування, заготівлі, зберігання та переробки кормових культур».

**ТЕМИ, ФОРМА КОНТРОЛЮ ТА ПЕРЕВІРКИ ЗАВДАНЬ,
ЯКІ ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ
ОПРАЦЮВАННЯ**

Для самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Сучасні технології вирощування, заготівлі, зберігання та переробки кормових культур» відводиться 60 годин в 2 семестрі.

Здобувачам вищої освіти пропонується такі форми самостійної роботи: опрацювання лекційного матеріалу з окремих тем, робота з навчальною та науковою літературою, консультації, підготовка доповідей на конференції здобувачів вищої освіти, написання рефератів.

Тематика та час самостійної роботи здобувачів вищої освіти наведені в табл. 1.

Таблиця 1

ТЕМАТИКА ТА ЧАС САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(Розподіл тематики та часу самостійного обов'язкового опрацювання)

№ п/п	Теми	Кіль- кість годин
Модуль 1		
1.	Особливості технології вирощування кормових коренеплодів на зрошуваних землях.	4
2.	Сучасні технології вирощування озимих на зелений корм.	4
3.	Багаторічні силосні культури.	4
4.	Зелений і силосний конвеєр.	4

Модуль 2		
5.	Склад, поживна цінність відходів олійного та цукрового виробництва.	4
6.	Однорічні злакові і бобові трави.	4
7.	Багаторічні злакові трави.	4
8.	Багаторічні бобові трави.	4
Модуль 3		
9.	Круп'яні культури на корм.	4
10.	Технологія вирощування люцерни на поливних та не поливних землях.	4
11.	Вирощування соняшнику на силос.	4
12.	Технологія вирощування щиріці та мальви.	4
13.	Складання технологічної схеми вирощування злакових трав та проміжних кормових культур.	4
Модуль 4		
14.	Способи та технологія силосування. Типи силосних споруд та їх використання.	4
15.	Технологія приготування комбінованого силосу для різних видів тварин.	4
Всього		60

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Андреев Н. Г. Луговое и полевое кормопроизводство / Н. Г. Андреев. – 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Агропромиздат, 1989. – 540 с.
 2. Бабич А. О. Проблема білка і вирощування зернобобових на корм / А. О. Бабич – К. : Урожай, 1993. – 152 с.
 3. Бегей С. В. Проміжні посіви кормових культур / С. В. Бегей – К. : Урожай, 1969. – 99 с.
 4. Довідник з кормовиробництва – К. : Урожай, 1974. – 488 с.
 5. Довідник по заготівлі і зберіганню кормів / [А. О. Бабич, С. Й. Ольшанський, В. Я. Ясенецький та ін.]. – К. : Урожай, 1989. – 176 с.
 6. Зінченко О. І. Кормовиробництво : навч. вид. / О. І. Зінченко – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Вища освіта, 2005. – 448 с.
 7. Зінченко О. І. Рослинництво : підручник / О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко. – К. : Аграрна освіта, 2001. – 591 с.
 8. Кормовиробництво. Практикум. / [О. І. Зінченко, І. П. Слюсар, Ф. Ф. Адамень та ін.]. – К. : Нора-прінт, 2001. – 470 с.
 9. Кузьменко О. С. Проміжні та сумісні посіви на Україні / О. С. Кузьменко. – К. : Вища шк., 1985. – 175 с.
 10. Олексенко Ю. Ф. Однорічні кормові культури в інтенсивному кормовиробництві / Ю. Ф. Олексенко. – К. : Урожай, 1988. – 213 с.
 11. Проскура І. П. Інтенсифікація польового кормовиробництва / І. П. Проскура, А. О. Бабич, Г. П. Квітко. – К. : Урожай, 1985. – 168 с.
15. с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Склад і поживність 1 кг найбільш поширених кормів та добавок для великої рогатої худоби

Агрофітоценоз 1	Показники (в 1 кг корму)			
	кормові одиниці, кг	обмінна енергія, МДж	перетравний протеїн, г	суха речовина, кг
	2	3	4	5
Зернофуражні культури (концентровані корми)				
Озимий ячмінь	1,22	11,37	74	0,860
Ярий ячмінь	1,23	11,40	71	0,860
Кукурудза	1,34	12,15	63	0,872
Сорго зернове	1,18	9,70	74	0,860
Горох	1,16	11,24	163	0,860
Соя	1,22	12,08	273	0,877
Силосні культури				
Кукурудза				
молочна стиглість	0,21	2,10	10	0,218
молочно-воскова стиглість	0,21	2,27	13	0,248
воскова стиглість	0,19	2,18	12	0,255
повна стиглість	0,28	3,52	18	0,410
Сорго цукрове	0,19	2,16	11	0,29
Кукурудза +соняшник	0,20	2,22	16	0,253
Коренеплоди, бульбоплоди, баштанні культури				
Кормовий буряк (середнє)	0,14	1,80	9	0,146
з гичкою	0,16	1,88	11	0,175
гичка, листя	0,10	1,09	18	0,125
Кормова морква	0,14	1,46	9	0,122
гичка, листя	0,17	1,88	16	0,205
Кормовий кавун	0,09	0,85	11	0,082
Кормовий гарбуз	0,10	0,90	10	0,083
Однорічні злакові трави на сіно				
Злакове				
колосіння	0,63	7,71	57	0,842
цвітіння	0,52	7,21	48	0,840
Суданська трава				
викидання волоті	0,57	7,22	61	0,835
цвітіння	0,45	6,71	45	0,855
Могар (злакові)	0,54	6,93	55	0,85

Продовження додатка А				
1	2	3	4	5
Багаторічні бобові трави на сіно				
Люцерна синя				
бутонізація	0,60	7,70	102	0,842
цвітіння	0,42	6,63	84	0,858
Люцерна синя II укіс				
бутонізація	0,58	7,29	130	0,847
цвітіння	0,42	6,44	86	0,844
Люцерна синя на зрошенні				
бутонізація	0,63	7,70	104	0,810
цвітіння	0,45	6,92	90	0,800
Еспарцет: бутонізація	0,55	7,29	88	0,839
цвітіння	0,45	6,98	78	0,861
Буркун жовтий				
бутонізація	0,67	8,32	147	0,901
цвітіння	0,49	7,09	108	0,872
Буркун білий				
цвітіння	0,42	6,62	78	0,860
2-компонентні сумішки на зелений корм				
Озимі жито+ріпак				
вихід у трубку	0,15	1,56	21	0,165
колосіння	0,22	2,48	32	0,240
МВС	0,24	2,67	23	0,300
Озимі (жито) тритикале+вика				
цвітіння	0,19	2,20	29	0,240
Однорічні бобово-злакові				
0,18	1,94	23	0,230	
Овес+вика яра				
стеблуння	0,19	1,94	22	0,164
бутонізація	0,20	2,07	31	0,178
початок цвітіння	0,17	1,85	23	0,197
кінець цвітіння	0,20	2,16	22	0,235
молочно-воскова стиглість	0,18	2,70	18	0,335
Кукурудза+соя				
викидання волоті	0,17	1,74	13	0,175
Ячмінь+редька олійна	0,21	2,27	20	0,240
Еспарцет				
відростання	0,14	1,48	22	0,140
бутонізація	0,17	1,84	24	0,180
цвітіння	0,19	2,09	27	0,215
Буркун білий				
бутонізація	0,17	1,83	29	0,195

Параметри для сівби основних с.-г. культур у зоні Степу

Культура	Строк сівби, °С на глибині 10 см	Глибина загорання насіння, см	Між-ряддя, см	Маса 1000 шт. насіння, г	Норма висіву насіння на 1 га	
					млн шт.	кг
1	2	3	4	5	6	7
Зернові культури						
Хліба першої групи (озимі)						
Пшениця	вересень	6-7	15	30-50	5,0	180-200
Ячмінь	вересень	6-7	15	30-50	4,0	180
Жито	вересень	6-7	15	30-50	4,0	100-110
Ярі						
Ячмінь	2-3	6-7	15	30-50	4,0	150-180
Овес	2-3	6-7	15	30-50	4,0	130-150
Хліба другої групи						
Кукурудза зерно силос	10-12	6-7	70	100-400	0,03 0,06	<u>10-25</u> 30-100
Сорго зерно силос	12-14	5-6	70	25-45	0,14	<u>10-15</u> 20-30
Силосні						
Соняшник на силос	8-10	6-7	15, 60	50-100	0,14-0,2	10-15
Мальва	2-3	4-5	15; 45	0,3-0,5	0,5	6
Зернові бобові						
Горох	2-3	6-7	15	150-300	1,0	180-250
Соя	10-12	6-7	45	130-180	0,5	
Коренеплоди						
Цукрові бурки	5-6	3-4	45	15-40	20 шт./п.м.	
Кормові буряки	5-6	3-4	60	15-40	20 шт./п.м.	16-18
Кормова морква	2-3	1-2	45	1,2-1,3		4-6
Баштанні						
Гарбуз	10-12	5-6	210, 140	200-300	2 нас./рос	3-4
Кавун	12-14	5-6	140, 70	60-150	2 нас./рос	2-3
Диня	12-14	5-6	140, 70	35-50	2 нас./рос	1,5-2
Олійні						
Соняшник	8-10	6-7	70	50-100	0,070	5-10
Ріпак озимий	Серпень	2-3	15	4-8	3	10
Редька олійна	2-3	2-3	15	8-12	3	20

Продовження додатка Б						
1	2	3	4	5	6	7
Багаторічні бобові трави						
Люцерна	2-3	2-3	15	2,0		20
Еспарцет	2-3	3-5	15	17-22		70-100
Буркун жовтий	2-3	2-3	15	1,5		20
1	2	3	4	5	6	7
Однорічні бобові трави						
Вика яра	2-3	3-4	15	45-55		$\frac{100}{70-80}$
Вика озима	Сер. Серпня	4-5	15	25-35		$\frac{140}{50-70}$
Буркун білий	2-3	6-7	15	1,50- 1,70		
Багаторічні злакові трави						
Тимофіївка лучна	2-3	1-2	15	0,4-0,8		$\frac{10-12}{5}$
Костриця лучна	2-3	3-4	15	2,0		$\frac{10-14}{8}$
Грястиця збірна	2-3	1-2	15	1,2		$\frac{10-12}{7-10}$
Житняк	2-3	2-3	15	1,8-2,1		$\frac{10-12}{6-8}$
Стоколос безостий	2-3	2-3	15	3,5		$\frac{15-20}{10-12}$
Райграс високий	2-3	2-3	15	2,7		$\frac{15}{8}$
Райграс пасовищний	2-3	2-3	15	1,7-2,3		$\frac{10-12}{6-8}$
Райграс багатоукісний	2-3	2-3	15	2,0		$\frac{12-17}{5-8}$
Пирій безко- реневищний	2-3	2-3	15	2,1		$\frac{10}{8}$
Однорічні злакові трави						
Суданська трава	10-12	3-4	15	10-15		10-14
Могар	10-12	3-4	15	1,5-3,4		10
Райграс однорічний (пажитниця вестервольдська)	1-3	1,5-2	15	2,5-3,0		25-30
Однорічні трави						
Щириця	2-3	2-3	15; 45	1-3		3

Примітка: чисельник – норма висіву насіння у моновидових посівах;
знаменник - норма висіву в полівидових посівах (сумішках).

ДЛЯ ПОДАТОК

Навчальне видання

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ, ЗАГОТІВЛІ,
ЗБЕРІГАННЯ ТА ПЕРЕРОБКИ КОРМОВИХ КУЛЬТУР**

Методичні рекомендації

Укладач : **Антипова** Лідія Климівна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк. 1,0
Тираж 20 прим. Зам. № _____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Паризької комуни, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

